

Ključne reči: nato, srbija, članstvo, pridruživanje

Citiranje: Filip Ejodus. 2006. *Jeftinije je ući u NATO*. [e-book] Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku.

U javnosti se često polemiše na temu za i protiv NATO. Neosnovane argumente u prilog članstva često iznose, čak i visoki državni službenici. Jedan takav argument, koji čini više štete nego koristi, glasi da je ulazak u NATO preduslov za ulazak u EU. Sa druge strane, protivnici ulaska Srbije u Severnoatlanski savez takođe često iznose argumente koji su više zasnovani na emocijama i bujnoj mašti nego na objektivnoj analizi i razumevanju ove problematike. Recimo, tvrdi se da će srpski vojnici morati da daju svoje živote u ime tuđih imperijalnih interesa i protiv volje građana Srbije. Kad je u pitanju ovako strateški važna politika koja se tiče bezbednosti države i građana, debata bi morala da se uozbilji i zasnjuje na jačim argumentima i jedne i druge strane.

U narednom tekstu, najpre ćemo izložiti neke od argumenata, a zatim pokušati da odmerimo njihovu snagu u svetlu aktuelne političke situacije u Srbiji.

ZA

- Srbija bi ušla u sistem kolektivne odbrane, čime bi trebalo da se poveća bezbednost države. Ako bi, na primer, bila napadnuta - to bi bilo tretirano kao napad na sve članice NATO. Isto tako, ukoliko bi neka druga članica NATO bila napadnuta - to bi značilo i napad na Srbiju.
- Pridružila bi se najmoćnijem vojnom savezu na planeti i stekla saveznike među najuticajnijim državama sveta, pre svega SAD. Za bezbednost malih zemalja kao što je Srbija, od presudnog je značaja da imaju velike prijatelje, na koje mogu da računaju. Srbija bi simboličkim vojnim doprinosom operacijama NATO mogla da ojača svoj politički kredibilitet, imidž i poziciju u Vašingtonu, Briselu i ostalim evropskim prestonicama.
- Srbija bi poslala signal potencijalnim investitorima da je njena teritorija bezbedna za ulaganja. Time bi se povećao kreditni rejting i ubrao ekonomski prosperitet zemlje (kad je Rumunija ušla u NATO direktne strane investicije u tu zemlju porasle su za 141 odsto).
- U NATO su ušle sve centralno i istočno evropske postkomunističke države, među kojima i Mađarska, Bugarska i Rumunija. Makedonija, Albanija i Hrvatska su u Akcionom planu članstva, što je poslednja stepenica pred ulazak, dok su CG i BiH članice Partnerstva za mir, i nedvosmisleno orijentisane ka punopravnom članstvu. Ako Srbija ostane van NATO, sa svih strana bila bi okružena njenim članicama.
- Srbija bi se pridružila zajednici zapadnih društava koja dele liberalno-demokratske vrednosti. Srbija bi učvrstila demokratski pravac u kome se kreću njene unutrašnje prilike i definisala svoj trenutno šizofren i ambivalentan spoljni strateški identitet.
- Pojačale bi se poluge spoljne i bezbednosne politike. Odluke donete u NATO utiču na regionalnu evropsku i globalnu bezbednost, bila Srbija članica ili ne. Ma kako mala bila

mogućnost da se utiče na formulisanje politike i pravac donošenja odluka u okviru NATO, i to je bolja mogućnost od nikakve.

- Ulazak u NATO pojačava spoljne i unutrašnje pritiske na Vojsku Srbije da se modernizuje, profesionalizuje i specijalizuje. Reformisana vojska bila bi u stanju da smanji vojne snage i poveća njihovu upotrebnu vrednost, bilo u odbrambene bilo u svrhe operacija podrške miru daleko od svoje teritorije.
- Reforma sektora bezbednosti i organizacija vojske po NATO standardima zahtevaju značajna sredstva. Međutim, neulazak košta mnogo više. Računica je prosta: kada je zemlja u sistemu kolektivne odbrane, može da profesionalizuje i specijalizuje svoju vojsku. Kad sami garantujete svoju bezbednost, morate da razvijate mnogo širi dijapazon vojnih sposobnosti. Pošto kod nas još uvek nije izvedena ekonomska računica, dovoljno je pomenuti, na primer, ovogodišnje istraživanje MO Republike Hrvatske po kome ulazak u NATO košta tri milijarde dolara manje nego ostanak van saveza. Nema razloga da se računica za Srbiju drastično razlikuje.

PROTIV

- Ulaskom u NATO Srbija bi indirektno priznala legitimitet vojnoj intervenciji protiv SRJ 1999. godine i svim eventualnim odlukama o konačnom statusu Kosova koje se kose sa njenim interesima.
- Srbija bi teoretski mogla da uđe u EU, a ostane van NATO kao što su to učinile zemlje poput Irske, Austrije, Finske, Švedske, Malte i Kipra. Samo članstvo u EU je solidna garancija bezbednosti. EU ima autonomnu zajedničku bezbednosnu i odbrambenu politiku i sopstvene vojne snage, doduše za sada slabo razvijene. Pored toga, činjenica da je neka zemlja članica EU u zadovoljavajućoj meri odvraća treće države od ideje da je napadnu, bez obzira da li je ona članica NATO ili ne.
- Ulaskom u NATO Srbija bi nanela štetu u strateškim interesima Ruske Federacije, koja je tradicionalni, mada nepouzdan saveznik, i koja se žestoko protivi širenju NATO. Sprovođenje političkih (KiM) i ekonomskih (snabdevanje energijom) interesa koji zavise od podrške Ruske Federacije bilo bi dovedeno u pitanje.
- Iako se ulaskom u NATO smanjuje šansa za konvencionalni i simetrični napad neke države na Srbiju, teoretski se povećava njena izloženost novim transnacionalnim i asimetričnim pretnjama kao što je, na primer, međunarodni terorizam islamskih fundamentalista.
- Ulazak u NATO forsira specijalizaciju i ulaganje u određene vidove oružanih snaga na račun nekih drugih. Time se stvara izrazita nejednakost unutar vojske i zaoštavaju tenzije koje iz te nejednakosti proizilaze.

Ako pokušamo da odmerimo jačinu argumenata zasnovanih uglavnom na iskustvu drugih zemalja računica je za sada evidentno na strani ulaska Srbije u NATO. Suvviše su veliki troškovi i potencijalno razorni rizici ostanka van NATO saveza za jednu malu zemlju koja je geografski i politički tamo gde je Srbija. Međutim, potrebno je biti obazriv jer i ulazak i neulazak mogu imati veliki broj različitih ishoda. Drugim rečima, postoje različiti načini da se bude, odnosno da se ne bude član NATO saveza. Članice NATO variraju od zemalja koje uopšte nemaju vojsku (Island), preko članica koje imaju ograničeno

učešće u NATO (Francuska), i malih država (koje od NATO više dobijaju nego što daju), do država sa oružanim snagama koje mogu da projektuju moć širom sveta.

Sa druge strane, evropske države koje nisu članice NATO variraju od formalno vojno neutralnih država (Švedska, Finska, Austrija, Švajcarska, Irska) koje dele liberalno-demokratske vrednosti i ponekad učestvuju u mirovnim operacijama u okviru NATO na *ad hoc* osnovi, preko nečlanica koje su van NATO zbog teritorijalnih sporova (Kipar), pa do država koje ne žele da uđu u NATO zbog lojalnosti Ruskoj Federaciji.

Na koji način bi Srbija osmislila članstvo ili nečlanstvo u NATO zavisi od toga koliko su političke elite u stanju da razviju mudru i dugoročnu strategiju usklađenu sa sredstvima kojima raspolažemo. Nažalost, državni vrh nije složan i još uvek nema jasnu strategiju. Tako nam ostaje da sud donosimo na osnovu tuđih iskustava koja navode na zaključak da će Srbija pogrešiti ako sama sebi zatvori vrata na koja se ulazi u Severnoatlantski savez.

(Tekst je objavljen u izdanju nedeljnika "Nedeljni Telegraf" 19. septembra 2007. godine.)

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Gundulićev venac 48, 11000 Beograd

Tel: 011 | 3287 226; 011 | 3287 334

Email: office@bezbednost.org

www.bezbednost.org